

5. Любичев С.Г. Этические основы следственной тактики. – М., 1980.
6. Салтєвський М.В. Криміналістика: Підруч. У 2 ч. – Ч. 2. – Х., 2001.
7. Чаплинський К.О. Тактичне забезпечення розслідування діяльності злочинних угруповань: Монограф. – Дніпропетровськ, 2010.
8. Мустафаєв Д. Киносъемка и видеозапись на предварительном следствии. – Ташкент, 1977.
9. Найдис И.Д. Судебная кинематография и видеозапись. – Х., 1986.

Надійшла до редакції 18.01.2011

РОГАЛЬСЬКА В.В., ад'юнкт
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 343.13

ПРЕДМЕТ, ЗМІСТ ТА МЕЖІ ЗМАГАЛЬНОСТІ У ДОСУДОВОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Досліджено предмет, основні змістовні ознаки та нормативні і фактичні межі змагальності у досудових стадіях кримінального процесу.

Ключові слова: змагальність, предмет змагальності, зміст змагальності, межі змагальності, досудове провадження

Исследованы предмет, основные содержательные признаки, а также нормативные и фактические границы состязательности в досудебных стадиях уголовного процесса.

Ключевые слова: состязательность, предмет состязательности, содержание состязательности, границы состязательности, досудебное производство

This work is devoted to the subject, the basic substantial features, and normative and real scopes of controversial in pre-legal stages of criminal process.

Keywords: controversial, subject of controversial, substance of controversial, scopes of controversial, pre-legal production

До цього часу досі не завершено роботу над новим Кримінально-процесуальним кодексом України (далі – КПК України), прийняття якого є, відповідно до зобов'язань України перед Радою Європи, першочерговим завданням. Окрім закликів до завершення підготовки нової версії проекту КПК України та схвалення його без подальшого зволікання, міжнародні інституції сподіваються, що він буде відповідати міжнародним та європейським стандартам дотримання прав людини у галузі кримінального судочинства, одним із яких є поширення змагальних засад на досудове провадження. Для виконання такої вимоги необхідно перебудувати та реформувати усі інститути діючого кримінального судочинства. Перш ніж здійснювати таке масштабне реформування, необхідно з'ясувати, в чому полягає змагальність, що входить до її предмета, які її основні ознаки та межі дії.

Дослідження предмета, змісту та меж змагальності в Україні здійснювалося в рамках праць таких вчених-процесуалістів, як: Л.М. Лобойко, М.А. Маркуш, М.О. Ноздріна, С.О. Ковальчук, О.О. Мохонько та ін. Велику увагу цьому питанню було приділено в процесуальній науці Російської Федерації, а саме в роботах: С.М. Строговича, О.В. Смирнова, К.Б. Калиновського, А.О. Машовець, А.І. Макаріна та ін.

Метою цієї статті є науковий результат, отриманий після з'ясування питань: що виступає предметом змагальності у досудовому провадженні, якими є її змістовні ознаки на цьому етапі судочинства та чи співпадають її нормативні та фактичні межі дії на досудових стадіях процесу.

Для досягнення даної мети необхідно виконати такі завдання: 1) встановити, що є предметом змагальності у досудовому провадженні; 2) визначити змістовні ознаки змагальності у досудових стадіях кримінального процесу; 3) встановити початковий момент реалізації змагальності; 4) дослідити межі змагальності у досудових стадіях кримінального процесу; 5) з'ясувати чи співпадають нормативні та фактичні межі змагальності на досудовому етапі судочинства.

Предмет змагальності у досудовому провадженні, тобто те, на що спрямована пізнавальна, практична діяльність кого-, чого-небудь [1], полягає у вирішенні на досудових стадіях кримінально-процесуального конфлікту, що виник між протилежними сторонами процесу з приводу криміналь-

но-правового спору в межах кримінально-процесуальних правовідносин.

Такий конфлікт зумовлено передбаченою законом різницею природи і змісту процесуальних функцій, що реалізують учасники кримінального судочинства на досудових стадіях процесу, та проявляється у вигляді дій, бездіяльності, процесуальних рішень суб'єктів, що визначаються їх процесуальним статусом [2, с.12].

Основні суб'єкти кримінально-процесуального конфлікту в змагальному досудовому провадженні – протилежні сторони, тобто ті учасники конфлікту, які безпосередньо здійснюють активні дії один проти одного (сторони обвинувачення і захисту), та незалежний та неупереджений арбітр (суд), який вирішує цей спір.

Загально визнаним є те, що учасники кримінального судочинства, які входять до певної сторони, об'єднані спільними інтересами, між тим, кримінально-процесуальні конфлікти на досудовому провадженні виникають не тільки між протилежними сторонами, але і між учасниками, які належать до однієї сторони процесу. Такі конфлікти не входять до предмета змагальності і є проявом так званої «квазізмагальності»*.

Конфлікти, що виникають між учасниками однієї сторони, можна умовно поділити на дві групи: 1) вирішення яких врегульовано кримінально-процесуальним законодавством; 2) вирішення яких не регулюється кримінально-процесуальним законодавством.

До першої групи слід відносити конфлікти, що виникають між:

1) учасниками сторони захисту:

- захисником та обвинуваченим (підозрюваним);
- захисником та свідком;
- захисниками, що здійснюють захист двох і більше обвинувачених (підозрюваних, свідків);
- цивільним відповідачем та його представником;

2) учасниками сторони обвинувачення:

- потерпілим та його представником;
- цивільним позивачем та його представником;
- потерпілим та особами, що ведуть кримінальний процес (органи дізнання, слідчий, прокурор);
- цивільним позивачем та особами, що ведуть кримінальний процес (органи дізнання, слідчий, прокурор);
- особами, що ведуть кримінальний процес.

На нашу думку, перелічені конфлікти є, безперечно, кримінально-процесуальними, але попри те, що механізм їх вирішення є схожим з тим, що використовується в змагальному судочинстві, зазначені конфлікти не входять до предмета змагальності, оскільки, по-перше, їх учасники не є протилежними сторонами в кримінально-правовому спорі, а по-друге, їх мета полягає в активізації діяльності інших представників тієї чи іншої сторони для виконання покладених на них функцій.

До другої групи конфліктів слід відносити усі інші спірні ситуації між учасниками, які належать до однієї сторони процесу, наприклад: між обвинуваченими, між потерпілими та ін. В основі більшості вказаних конфліктів є міжособистісні протиріччя, які мають процесуальну природу, найчастіше ці спори носять латентний характер та механізм їх урегулювання можливий і без незалежного арбітра.

Вирішення кримінально-правового конфлікту в змагальному судочинстві передбачає цілеспрямовану діяльність державних органів та посадових осіб щодо його усунення. Це відбувається за певних умов та в певних межах.

Такі умови містяться передусім у змістовних елементах змагальності. «Зміст» у філософії – це певні властивості, характерні риси, які відрізняють явище, предмет від подібних явищ, предметів [1]. На відміну від ст. 129 Конституції України, в ст. 16-1 КПК України законодавець визначив певні елементи, без яких, на його думку, неможлива реалізація змагальності у судових стадіях процесу. Закріпивши у цих положеннях розшифрування вагомих рис змагальності, законодавець тим самим надав їм обов'язковий характер системи, де недотримання однієї з перелічених вимог призведе до дисбалансу всієї системи, відповідно, буде виключена сама

* Префікс «квазі» від лат. «quasi» – нібито, псевдо.

можливість реалізації змагальності. Отже, відповідно до КПК України, змістовними елементами змагальності є: 1) розмежування функцій (обвинувачення, захисту і вирішення справи); 2) наявність учасників процесу, які виступають як сторони і здійснюють покладені на них функції; 3) непокладання функцій на один і той же орган чи на одну і ту ж особу; 4) рівні права сторін у судовому засіданні та свобода у наданні доказів, їх дослідженні та доведенні їх переконливості перед судом; 5) покладення на суд обов'язку, зберігаючи об'єктивність і неупередженість, створювати необхідні умови для виконання сторонами їх процесуальних обов'язків і здійснення наданих їм прав. Можна припустити, що ці елементи складають зміст змагальності не тільки у судовому, а також і у досудовому провадженні.

Відповідно до ст. 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод (далі – ЄКПЛ), основними характерними рисами змагальності на всіх етапах кримінального провадження є: 1) створення незалежного суду; 2) забезпечення рівності сторін [3].

Аналіз теоретичних робіт з кримінального процесу дозволяє дійти висновку, що на сьогодні відсутній єдиний підхід до визначення змісту змагальності. Це передусім пов'язано з тим, що в науці існує певний термінологічний дисбаланс, оскільки, сукупність змістовних елементів, які характеризують змагальність, процесуалісти подають і як предмет, і як сутність, і як зміст змагальності.

І.Я. Фойницький ще в 1910 р. визначив три суттєві ознаки змагальності: 1) наявність сторін, що відокремлені від суду та користуються правами участі у справі; 2) рівноправність сторін; 3) звільнення суду від процесуальних функцій сторін [4, с. 63-64]. Ця структура змагальності стала класичною, оскільки, незважаючи на значну кількість праць, присвячених її дослідженню, переважна більшість науковців цілком погоджується із запропонованою системою ознак та лише деталізує або розширює перелік вказаних елементів.

М.С. Строгович деталізує останню ознаку, вказуючи, що суд повинен мати активне та самостійне становище відносно сторін [5, с. 149-151]. Окремі вчені відстоюють протилежну точку зору [6, с. 119].

П.С. Елькінд, на відміну від вищезазначених авторів, зміст змагальності вбачає тільки у розмежуванні кримінально-процесуальної діяльності (відповідних правовідносин) на функції [7, с. 52].

Т.М. Добровольська розширює перелік змістовних ознак за рахунок таких елементів, як підтримання цивільного позову та заперечення проти нього [8, с. 136-137].

К.В. Митрофанова та С.А. Тумашов доповнюють зміст змагальності додатково ще таким елементом як наявність спору або протиріч між сторонами [9, с. 36].

М.А. Маркуш включає у склад елементів змагальності свободу оскарження до суду, доступ до правосуддя, процесуальну рівноправність суб'єктів, що здійснюють обвинувачення, і захист та контроль суду [10, с. 32].

Наведені думки та аналіз національного та міжнародного законодавства щодо змісту змагальності дає підстави стверджувати, що у його структурі доцільно виділяти лише два елементи: 1) процесуальну рівність сторін обвинувачення та захисту; 2) незалежність та неупередженість суду. Ці структурні елементи пронизують усі стадії змагального судочинства. Інші ознаки, які виділяються законодавцем та вченими-процесуалістами, поглинаються вищевказаними, окрім розмежування функцій обвинувачення, захисту і вирішення справи, що виступає її сутністю.

Реалізація змагальності у кримінальному процесі має певні межі. Останні можуть бути нормативними та фактичними [11, с. 38].

Нормативні межі змагальності врегульовані законодавством та визначають період, стадію або етап кримінального провадження, протягом якого державні органи і посадові особи, що здійснюють кримінальний процес, повинні забезпечити сторонам (обвинувачення та захисту) рівні можливості для реалізації наданих їм прав при відстоюванні своїх інтересів у межах покладених на них функцій.

Фактичні межі змагальності визначаються періодом, стадією або етапом кримінального провадження, протягом якого кримінально-процесуальне законодавство України забезпечує сторонам процесу реальну можливість використання процесуальних засобів захисту своїх інтересів в умовах змагального судочинства.

При дослідженні нормативних та фактичних меж змагальності, особливої уваги заслуговує визначення початкового моменту реалізації змагальності у кримінальному провадженні,

оскільки, незважаючи на значну кількість існуючих наукових публікацій, серед вчених так і не склалося єдності думок стосовно цього питання. Так, М.С. Строгович [5, с. 153], Т.М. Добровольська [8, с. 135] та ін. обґрунтовують доцільність реалізації змагальних конструкцій лише в судових стадіях кримінального процесу. С.О. Ковальчук [12, с. 16], М.А. Маркуш [10, с. 64] та ін. звертають увагу на можливість поширення окремих елементів змагальності на стадію досудового розслідування. Ряд науковців допускають можливість запровадження змагальності також і на стадію порушення кримінальної справи [9, с. 31, 36].

Дослідити нормативні межі змагальності в чинному кримінально-процесуальному законодавстві можливо тільки стосовно засади змагальності, оскільки в теорії права лише до принципів висувається вимога щодо обов'язковості нормативного закріплення. Для форми процесу та методу правового регулювання такої вимоги немає.

Аналіз законодавства щодо визначення меж дії принципу змагальності в кримінальному процесі України дозволив дійти висновку, що на сьогодні не тільки серед науковців, а й у законодавчих актах існує плутанина з цього питання.

Так, законодавець у ст. 129 Конституції України визнав змагальність основною засадою судочинства, розповсюдивши її дію на усі стадії кримінального процесу. КПК України (ч. 1 ст. 16-1) та проект КПК України № 1233 від 13.12.2007 р. (ст.ст. 7, 20) [13] дію засади змагальності обмежили лише судовим провадженням, що суперечить не тільки Конституції України, а також практиці Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) [14] та міжнародним документам (Загальна Декларація прав людини [15], ЄКПЛ [3]), що ратифіковані Верховною Радою України. Про необхідність розширення змагальних конструкцій на досудовій стадії кримінального процесу йдеться також у Концепціях, затверджених Указами Президента України в 2006 р. (розділ IV) [16] і в 2008 р. (розділ II) [17] та в проекті КПК України, що розроблений Національною комісією із зміцнення демократії та утвердження верховенства права (ст.ст. 1, 19) [18].

Попри усі ці незгодження в законодавстві, можна стверджувати, що в Україні змагальність визнана та нормативно регламентована як принцип усього кримінального процесу, оскільки, по-перше, згідно з ч. 3 ст. 8 Основного Закону України норми Конституції є нормами прямої дії та мають пріоритет над нормами галузевого законодавства, а по-друге, відповідно до ч. 2 ст. 19 Закону України «Про міжнародні договори України» норми міжнародно-правових актів у випадку суперечностей мають пріоритет над нормами чинного КПК України [19].

Для дослідження фактичних меж змагальності у досудовому провадженні необхідно спершу встановити початковий момент виникнення кримінально-процесуального конфлікту між сторонами, який визначається об'єктивними (зовнішніми) актами поведінки, що направлені проти іншого учасника (конфлікуючої сторони), за умови, що останній повідомлений про це або усвідомлює ці акти як направлені проти нього та має можливість їм протистояти (захищатися від них).

Оскільки у змагальному кримінальному процесі саме обвинувачення є рушійною силою, то і вказані об'єктивні (зовнішні) акти поведінки першого учасника виходять саме від учасників, що здійснюють обвинувачення у вигляді кримінального переслідування особи.

Отже, для визнання кримінально-процесуального конфлікту в змагальному судочинстві таким, що розпочався, необхідно дотримання мінімум трьох умов: 1) перший учасник свідомо та активно діє проти іншого учасника (здійснення обвинувачення (кримінального переслідування)); 2) інший учасник (особа, яку переслідують) повідомлений або усвідомлює, що вказані дії направлені проти його інтересів; 3) останній має можливість протистояти першому учаснику (захист від обвинувачення (кримінального переслідування)).

Дослідження перших двох умов тісно пов'язане з визначенням початкового моменту здійснення обвинувачення (кримінального переслідування) щодо якого в теорії існують різнобічні, а іноді – діаметрально протилежні, погляди вчених. Так, деякі з них дотримуються позиції, що обвинувачення (кримінальне переслідування) починається з моменту набуття особою процесуального положення підозрюваного чи обвинуваченого [5, с. 194]. Ряд авторів ототожнюють початковий момент обвинувачення (кримінального переслідування) з порушенням кримінальної справи [20, с. 81]. Окремі науковці початок реалізації обвинувачення (кримінального переслідування) пов'язують з початком проведення першої процесуальної дії, що спрямована на викриття особи у вчиненні злочину [21, с. 69]. Перелічені позиції науковців суперечать практиці ЄСПЛ (справа Екле проти Федеративної Республіки Німеччини [22], справа Фоті та інші проти Італії [23]), де зазначається, що по-

чаток обвинувачення (кримінального переслідування) розпочинається з *офіційного повідомлення особі* (курсив наш. – *В.Р.*) компетентним органом державної влади про наявність припущення про те, що цією особою вчинено кримінально каране правопорушення, та інших заходів, що припускають таку підозру. Тобто ЄСПЛ орієнтується не на формальне, а на фактичне положення особи в кримінальному провадженні, але уточнює, що обвинувачення не може вважатися розпочатим, якщо особа не повідомлена про це.

Чинний КПК України не встановлює обов'язку для посадових осіб, які ведуть кримінальний процес, здійснювати інформування особи, що переслідується, про наявність у них припущення, що саме ця особа вчинила злочин. Тому, на нашу думку, обвинувачення (кримінальне переслідування) можна вважати таким, що розпочалося, з моменту, коли особа офіційно буде проінформована органом державної влади про наявність припущення про те, що нею вчинено злочин, або хоча б буде усвідомлювати про наявність у посадових осіб такого припущення.

Аналіз чинного КПК України дозволяє дійти висновку, що обвинувачення (кримінальне переслідування), в умовах, які надають особі, що переслідується, можливість бути повідомленою або усвідомити, що вказані дії направлені саме проти неї, орган дізнання, слідчий, прокурор здійснюють ще на стадії порушення кримінальної справи. Це відбувається, зокрема: 1) на етапі подання заяви, повідомлення та іншої інформації про злочин, оскільки вже в поданому джерелі інформації може міститися інформація про безпосереднє вчинення злочину заявником (явка з повинною), або про вчинення злочину певною особою, яка, на думку заявника чи представника органу дізнання, слідчого, прокурора або суду, його вчинила (заява, повідомлення, рапорт); 2) етапі перевірки заяв, повідомлень та іншої інформації про злочини, в ході якого можливе проведення з метою виявлення слідів злочину й інших речових доказів: ревізій, огляду місця події; вимагання пред'явлення підприємствами, установами, організаціями, посадовими особами і громадянами різних предметів і документів; відібрання пояснення від особи, відповідно до якої у суб'єктів реалізації функції кримінального переслідування є припущення про вчинення нею злочину; 3) етапі вирішення заяв, повідомлень та іншої інформації про злочини, в ході якого приймається рішення про порушення кримінальної справи щодо особи, яке можна вважати офіційним повідомленням особі компетентним органом державної влади про наявність припущення про те, що цією особою вчинено злочин.

Дії органів обвинувачення (кримінального переслідування), що здійснюються до початку кримінального провадження або до моменту повідомлення чи усвідомлення особи, що вказані дії направлені проти неї, є латентною (прихованою) стадією розвитку кримінально-процесуального конфлікту, а отже, знаходяться поза межами змагальності.

Третя умова початку кримінально-процесуального конфлікту – можливість захищатися від дій першого учасника, оскільки реалізація звинувачення (кримінального переслідування) у змагальному судочинстві повинна обумовлювати реалізацію захисту.

На стадії порушення кримінальної справи, особи, що переслідуються, мають можливість захищатися від обвинувачення (кримінального переслідування) лише використовуючи ст. 63 Конституції України, з якою їх ознайомлюють та відповідно до якої вони мають право відмовитися надавати пояснення стосовно себе, членів своєї сім'ї та своїх близьких родичів. Але ця стаття розповсюджується не тільки на вказану категорію осіб, але і на усіх інших учасників процесу, тому вважати її засобом захисту від переслідування в умовах змагального судочинства було б не зовсім вірно. Про повноцінний захист можна вести мову лише при наявності захисника у особи, що також гарантується ст. 59 Конституції України. Відповідно до ст. 44 КПК України захисник до участі в справі допускається на будь-якій стадії процесу, але в цій же статті зазначається, що захист здійснюється захисником прав і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, засудженого, виправданого, а також свідка, відповідно до змін, внесених у 2010 р. до КПК України, отже на стадії порушення кримінальної справи діючий КПК України не передбачає допуск захисника взагалі, а на стадії досудового розслідування – з моменту оголошення протоколу затримання особі, затриманій за підозрою у вчиненні злочину або оголошення постанови про застосування запобіжного заходу до винесення постанови про притягнення як обвинуваченого або виклику свідка для допиту. Попри такі обмеження в КПК України щодо участі захисника на досудовому провадженні, Конституційний Суд України в своєму рішенні № 23-рп/2009 від 30.09.2009 р. передбачив можливість кожній особі отримувати правову (юридичну) допомогу від

обраної за власним бажанням особи в статусі адвоката, навіть при наданні пояснень у державних органах [24], тобто вже на стадії порушення кримінальної справи. Та законодавець чомусь проігнорував цю норму і при внесенні змін до КПК України у липні 2010 р. право на захист передбачив лише для свідків [25], тим самим поставив у залежність набуття права на захист від статусу особи та характеру її правовідносин з іншими суб'єктами права. Це, в свою чергу, призвело до того, що на стадії порушення кримінальної справи посадові особи, що ведуть процес, посилаючись на КПК України, ускладнюють доступ до участі в справі захисникам осіб, що переслідуються. Для виправлення ситуації, що склалася, та для розширення змагальних засад на досудових стадіях кримінального процесу необхідно привести КПК України у відповідність до вищезазначеного рішення Конституційного Суду України.

На стадії досудового розслідування змагальність реалізовується фрагментарно з моменту появи захисника у справі. На цьому етапі процесу суд виступає арбітром при вирішенні окремих спірних питань між сторонами. Сторони захисту та обвинувачення за своїм положенням не є рівними у процесі збирання, подання та оцінки доказів у досудовому провадженні. Існує поєднання функцій. Так, на сторону обвинувачення покладено обов'язок вживати всі передбачені законом заходи для всебічного, повного і об'єктивного дослідження обставин справи, виявляти як ті обставини, що пом'якшують відповідальність, так і ті, що її обтяжують (ст. 22 КПК України). Про повну незалежність та неупередженість суду на цьому етапі судочинства говорити ще зарано. Так, відповідно до ст. 4, 27, 246, 374, 396 КПК України він має право порушувати кримінальні справи, доручати проводити певні слідчі дії та направляти справу на додаткове розслідування, що, в свою чергу, є проявом функції обвинувачення.

На стадії порушення державного обвинувачення* відсутні прояви змагальності, оскільки сторона обвинувачення в особі прокурора продовжує здійснювати дії з переслідування особи, а участь сторони захисту зовсім не забезпечена, навіть при прийнятті тих рішень, які мають істотне значення для неї (зміна списку осіб, які підлягають виклику в судові засідання, обрання, скасування чи зміна раніше обраного запобіжного заходу, складання нового обвинувального висновку та вилучення із справи раніше складеного, складання постанови про внесення змін до обвинувального висновку, зміна або винесення нової постанови про звільнення від кримінальної відповідальності).

На основі проведеного в межах статті наукового дослідження можна дійти таких висновків: 1) предмет змагальності у досудовому провадженні полягає у вирішенні на досудових стадіях кримінально-процесуального конфлікту, що виник між протилежними сторонами з приводу кримінально-правового спору в межах кримінально-процесуальних правовідносин. До нього не входять конфлікти, що виникають між учасниками, які належать до однієї сторони процесу; 2) основними змістовними ознаками змагальності у досудовому провадженні є процесуальна рівність сторін та наявність незалежного і неупередженого суду. Усі інші ознаки, що виділяються законодавцем та вченими-процесуалістами, поглинаються вищезазначеними, окрім розмежування основних функцій, що виступає сутністю змагальності; 3) початок реалізації змагальності визначається початком кримінально-процесуального конфлікту між сторонами обвинувачення та захисту, тобто моментом, коли особа, щодо якої у посадових осіб, що здійснюють обвинувачення (кримінальне переслідування), є припущення, що саме нею вчинений злочин, буде офіційно повідомлена або хоча б буде усвідомлювати про наявність у вказаних осіб такого припущення та буде мати реальну можливість здійснювати захист від обвинувачення (кримінального переслідування) шляхом використання наданих їй законом прав; 4) нормативні межі змагальності поширюють її дію на усі стадії кримінального провадження, у тому числі й на досудові. Фактичні межі є вужчими за нормативні, оскільки на досудовому провадженні змагальність реалізується на стадії порушення кримінальної справи лише за умови допуску захисника до участі у справі на цьому етапі судочинства, а на стадії досудового розслідування її реалізація обмежена, оскільки тут ще не в повній мірі проявляються змістовні ознаки змагальності: процесуальна рівність сторін та незалежність і неупередженість суду. Це, в свою чергу, свідчить про неспівпадання фактичних та нормативних меж змагальності. Для виправлення вказаних прогалин необхідно не тільки нормативно

* Наявність вказаної стадії у кримінальному процесі у 1979 р. вперше обгрунтував В.С. Зеленецький [11].

розповсюдити дію змагальності протягом усього судочинства, а і детально регламентувати механізм її реалізації з моменту подання заяви, повідомлення та іншої інформації про злочин аж до прийняття рішення в суді.

Дані висновки є підставою для подальших наукових розвідок за такими напрямками: 1) функціональне призначення змагальності у досудовому провадженні; 2) рівність сторін як передумова змагальності у досудовому провадженні.

Список використаної літератури:

1. Великий тлумачний словник української мови // <http://www.slovyk.net>.
2. Кириллова Н.П. Процессуальные функции профессиональных участников состязательного судебного разбирательства уголовных дел в суде первой инстанции: Автореф. дисс. ... д-ра юрид. наук. – СПб., 2008.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. // http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_004.
4. Фойницький І.Я. Курс уголовного судопроизводства: В 2 т. – СПб., 1996. – Т. 1.
5. Строгович М.С. Курс советского уголовного процесса: В 2 т. – М., 1968. – Т. 1.
6. Уголовный процесс. Учебник для вузов // Под общ. ред. проф. П.А. Лупинской. – М., 1995.
7. Элькин П.С. Цели и средства их достижения в советском уголовно-процессуальном праве. – Л., 1976.
8. Добровольская Т.Н. Принципы советского уголовного процесса (вопросы теории и практики). – М., 1971.
9. Митрофанова К.В., Тумашов С.А. Реализация принципа состязательности на стадии возбуждения уголовного дела // Проблемы состязательного правосудия: Сб. науч. тр. / Под. ред. В.Л. Будникова. – Волгоград, 2005. – С. 30-45.
10. Маркуш М.А. Принцип змагальності у кримінальному процесі України: Дис. ... канд. юрид. наук. – Х., 2006.
11. Зеленецкий В.С. Возбуждение государственного обвинения в советском уголовном процессе. – Х., 1979.
12. Ковальчук С.О. Здійснення захисту у кримінальних справах на засадах змагальності та диспозитивності: Дис. ... канд. юрид. наук. – Івано-Франківськ, 2007.
13. Проект Кримінально-процесуального кодексу України, внесений на розгляд Верховної Ради України народними депутатами В.Р. Мойсиком, І.В. Вернидубовим, С.В. Киваловим, Ю.А. Кармазіним (реєстр. № 1233 від 13 грудня 2007 р.) // http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=31115.
14. Quaranta v Switzerland (1991) (Appl. № 12744/87, 24 May 1991) // <http://www.echr.coe.int>.
15. Загальна Декларація прав людини / Прийнята і проголошена в резолюції 217 А (III) Генеральної Асамблеї від 10.12.1948 р. // http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_015.
16. Концепція вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів: Схвалена Указом Президента України від 10.05.2006 р. № 361/2006 // <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=361%2F2006>.
17. Концепція реформування кримінальної юстиції України: Затверджена Указом Президента України від 8 квітня 2008 р. № 311/2008 // <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=311%2F2008>.
18. Проект Кримінального процесуального кодексу від 10 грудня 2007 р., підготовлений Робочою групою Національної комісії зі зміцнення демократії та утвердження верховенства права // http://www.aau.edu.ua/up/docs/kpk_final.html.
19. Про міжнародні договори України: Закон України від 29 червня 2004 р. // <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1906-15>.
20. Рогатюк І.В. Функція обвинувачення – рушійна сила кримінального процесу // Право України. – 2002. – № 2. – С. 79-82.
21. Лоскутов Т.О. Кримінальне переслідування, здійснюване слідчим: Дис. ... канд. юрид. наук. – Дніпропетровськ, 2010.
22. Eckle v Germany (1982) (Appl. No. 8130/78, 15 July 1982) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.echr.coe.int>
23. Foti and Others v Italy (1982) (Appl. № 7604/76, 7719/76, 7781/77, 7913/77, 10 December 1982) // <http://www.echr.coe.int>.
24. У справі за конституційним зверненням громадянина Голованя Ігоря Володимировича щодо офіційного тлумачення положень статті 59 Конституції України (справа про право на правову допомогу): Рішення Конституційного Суду України від 30 вересня 2009 р. № 23-рп/2009 // <http://www.ccu.gov.ua/uk/doccatalog/list?currDir=73757>.
25. Про внесення змін до Кримінально-процесуального кодексу України щодо права свідка на захисника та іншу правову допомогу: Закон України від 01.07.2010 р. // <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2395-17>.

Надійшла до редакції 04.02.2011

